

Ahogy Franciaországból látom a HID-at

Ami a HID tartalmát illeti, nagyon érdekesnek tartom elsősorban a lap kritikai rovatát. Bori Imre cikkei egészen kitűnőek, Sartre művét meglepően igaz prespektívába helyezi. Bori Imre emberi sikra állítja Sartre művét és erre az álláspontra csak igen kevés francia kritikus helyezkedik. François Mauriac, Sartre nagy ellenfelének álláspontja áll a legközelebb a Hid kritikusa véleményéhez, de Mauriac katolikus író és katolikus világnézeti síkról ítél.

A francia kritikusok egyébként megegyeznek abban, hogy Sartre inkább nagy író mint nagy filozófus. Társadalomkritikája annak a kissé sértődött francia álláspontnak kifejezése, mely egyforma hévvel bírálja a sztalinizmust, az amerikai faji előítéleteket és az egyház magatartását. A nagyhatalmi pozícióját elvesztett francia polgárság sokáig azt hitte, hogy hid lehet a két világ között. Véleményem szerint a francia értelmiség a háború után radikális változást remélt, egyrészt a kommunista párttól másrészt De Gaulle szerezésétől. Mindkét reményben csalózkodtak és ez vezetett az „utálat”-hoz.

Sartre hitele az Aragonnal való kibékülés után nagyrészt elveszett, és a „Les Temps Modernes” példányszáma 15.000-ről 3.000-re csökkent.

A prózai részben elsősorban Sinkó Ervinnél kell megemlékezni, akinek Oroszországi Naplóját minden hónapban nagy érdeklődéssel várom. Egyrészt azért, mert kitűnő író rendkívül érdekes műve, másrészt, mert annyi kétes hitelű beszámoló után végre egy szavahihető becsületes szemtanú írása, akitől választ várok saját égető kérdéseimre.

A novellák és a szindarabok nivóju változó: az embernek az az érzése, hogy egy forrongó és útját kereső irodalommal áll szemben. A Magyarországon megjelenő propaganda-irodalom és az emigráció talajtalan és gyakran szolgálai írásai után engem elsősorban ez a stíluskeresés ragadott meg. Az utolsó számban nagyon tetszett Majtényi Mihály novellája, a Zsak Konfino-fordítás, Csépe Imre és Fehér Ferenc versei. A fiatal költők versei is érdekesek. A HID új kivételét nagyon jónak találom.

NYÍRI ÉVA (Paris)

Utóhullámok a HID körül

A »Híd« körül felvert és visszaverődött hullámok újabb hullámokat vertek fel.

Hála és köszönet illeti meg a Dolgozók szerkesztőségét hídorkszakalkotó lépéséért, hogy megkérdezte olvasói véleményét a »Híd«-ról, mert ennek nyomán — immár a Dolgozók szerény keretein túlmenően — három sajtóorgánium hasábjain ismerkedik az irodalmár az olvasóval és az olvasó az írástudókkal. Kölcsonös csodálkozás. Hát ilyenek vagyunk? Így látnak bennünket mások? Hogy mi ezt nem tudtuk! Mert az egyre szélesedő vitából már eddig is sok minden kiderült, ha nem is minden. Először is kiderült, hogy én nem a Híd népes olvasótáborának egy tagja vagyok, hanem maga »Az Olvasó«. Mert én vagyok a fehér holló, aki asszony létemre elolvasom a Hídat, sőt nemcsak azt, hanem még azokat a könyveket is, amelyekről a »Híd« ír! Bevalljam-e ezek után, hogy még olyan könyveket is elolvasok, amelyekről a Híd nem írt. Asszony létemre! Amennyire elismerő ez rámnézve, épp annyira kevésbé megtisztelő Vajdaság nőtársadalmára vonatkoztatva. Kiderült a vitából az is, hogy én — egy vajdasági orvosnő — valahonnan messziről és kívülről szemlélem az egész

dolgot. Hát itt tényleg korigálnom kell valamit, mivel első felszólalásomban elfelejtettem előrebocsátani, hogy nem vagyok vajdasági. Hat évvel ezelőtt szegődtem ide bacillusvadásznak és azóta van alkalmam figyelemmel kísérni a vajdasági irodalmi életet, és ismerkedni a jugoszláv irodalommal. Szemléletem ezért nem azonos, és nem is lehet azonos a vajdasági szemlélettel. Mindemellett nem érzem magam kívülről állónak, hanem csak olyasvalahogyan, mint amikor valaki benyit egy szobába és kissé más-milyennek érzi a levegőt, mint azok, akik benne ülnek. Foglalkozásom is bizonyos speciális szemléletet kölcsönöz és tudom, hogy az orvoson mindig érezhető valami szag, amit ő maga nem érez.

Amióta itt élek Jugoszláviában, láttam egyet mást felépülni. Az irodalmat a szocialista szemlémi építkezés formai eszközének, a Hídat pedig annak vajdasági kulcsobjektumának tartottam. A vitából kiderült az is, hogy alaposan elvetettem a súlykot fontoskodással, hiszen az hogy »irodalmi nyelv« már elavult fogalom, mert az »új ének az utca hangja«. De be kell vallanom, hogy én nemcsak a Híd pillérei körül szoktam lábatlankodni, hanem belesandítok néha